

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 10 ар. (20 кор.)
на пів року . . . 5 ар. (10 кор.)
на чверть року . . . 2-50 ар. (5 кор.)
на місяць . . . 85 кр. (1 к. 70 с.)

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі числа по 8 кр. ав.

РУСЛАН

«Вирнеш ми очи і душу ми вирнеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — В Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділя і руских свят о год 6-ій пополудні.
Реданція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 9. ул. Коперника (Ліндога ч. 9.) Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавемана.
Рукописи звертає ся лише на попередне застереження. — Реклямації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня авичайні приймають ся по ціні 10 кр. від стрічки, а в «Надісланім» 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 15 кр. від стрічки.

Розправа над бюджетовою провізориєю.

(+) Знаменем корисної переміни парламентарних відносин в австрійській посольській палаті є ся обставина, що тепер приступлено до конституційної полагоди на разі бодай бюджетової провізорії, відкладаючи новий бюджет задля нестачі часу на осінь. Хоча однак умовили ся председателі клубів, щоби не починати вельми широкої розправи і з кожного клубу допустити до голосу лише одного речника, прибрала розправа над бюджетовою провізориєю доволі широкі розміри і не була без інтересу для характеристики сучасних політичних відносин. І справді нема в сім нічого дивного, позаяк від кругло чотирох років не було в раді державній політичній розправи, а також буває она звичайно при бюджеті; отже сею нагодою покористували ся речники численних тепер в раді державній клубів, щоби зазначити своє політичне становище.

В суботній розправі замітною вельми була бесіда д-ра Бернрайтера, речника вірноконституційної шляхти. В своїй річі розвинув бесідник програму для уміркованих сторонництв і головню притакував миролюбивим виводам д-ра Кайцля, висловленим в розправі над каналовим законом попереднього дня. Вже давно не чуно було на лівійці такої мови і справді можна її вважати заповітом ліпших часів. Замітно, що д-р Бернрайтер понехав гальванізоване доктринерського лібералізму, як се деякі політики з сего табору мають звичай супроти робити. Д-р Бернрайтер говорив як реальний політик і глядів нових шляхів, які его ведуть на національно-економічне поле, позаяк дотеперішні шляхи національно-політичні показали ся непроходимими.

Вправді иньший бесідник з німецьких людовців д-р Лекер (Löcker) (не Лехер) заповів боротьбу «февдалам», а також радикал словінський д-р Тавчар пустив ся сею дорогою і колнеав ся в сонних марах лібералізму, сподіваючи ся єдине від лібералізму спасеня для Австрії і славянства, а Вольф в своїй здичілости вимагав навіть від правительства, щоби помагало єму в роботі «Los von Rom», коли тимчасом Гортіс жалував ся, що правительство спиняє італійську іріденту.

В понеділковій розправі, яка прибрала ширші розміри, промовив перший д-р Грос з певною резервою супроти правительства, виправдуючи ся, що відрічили свої домаганя задля парламентарного спокою, а соціаліст Рігер не міг утайти злости свого сторонництва задля того, що рада державна взяла ся до роботи і жалував ся на національну демагогію та обманюване народу, запевняючи, що надармо силкують ся веі сей парламент уратувати.

Опат Трайінфельс мав ту відвагу мимо крику всенімців домагати ся від правительства рівної дбалости для всіх народів і зазначити католицкий характер Австрії.

Відтак міністер-президент д-р Кербер забрав голос, заявляючи намір, поступати справедливо супроти всіх народів держави, але відклонив ся від домагань соціаліста Рігера, хоч правительство причинило ся дечим до розвязки соціального питання, за що і соціальна демокрація повинна мати певне признане для правительства. Ширше розводив ся д-р Кербер про тирольське питане, висловивши при тім становище правительства, що Тироль був усе цілостію і має цілостію остати. (Є се також указки для тих, що замість взяти ся до реальної роботи і праці для подвигнення руского народу, ходять лише з парадною вивіскою поділу

Галичини і на тім кінчать свою роботу). Рішучо виступив д-р Кербер проти Los von Rom і антидержавних змагань всенімців, хоч не бачить небезпеки для католицкої церкви в тім руху, позаяк керма християнсько-католицкого корабля спочиває в певних руках, а підмоги поліції до того не треба, хоч правительство не відкаже помочи своєї власти, коли сего буде потреба. До недобору в бюджеті правительство не допустить, а вложені у великі підприємства каптали принесуть щедрі відсотки. На останку звернув ся д-р Кербер до національно-політичного питання і нагадав, що правительство в самім розгарі національно-політичного спору звертало ся до ворожих таборів, предкладаючи роз'єм і поступало поправно. Обставини змінили ся в користь, бо діланє є цінніше, як спори.

По короткій заяві Вуковича іменем хорватского клубу і чеського аграрника Прашека, виголосив п. Барвінський, як відпоручник славянського центра і руско-народного клубу довшу промову (подамо після стеногр. записок), в якій зазначив економічні і соціально-політичні потреби руского народу, домагаючи ся також полагоди національно-язикового питання і пособлюваня культурного розвитку Русинів в Галичині і Буковині. Д-р Герольд назвав чеське питане жизненною справою монархії і вказав повну рівноправність яко основу до полагоди сего питання.

Ві вторник докінчено загальну розправу, в котрій промавляли ще Чайковський іменем Кола польского і Романчук іменем рускої опозиції, почім вибрано генеральними бесідниками Лупула (з румунського клубу) і Офнера, після чого прийнято бюджетову провізорию в другім і третім читаню.

Львівська духовна семінарія

в літах 1897—1901.

(Дальше).

Літературно-наукове Товариство.

Як історію «Читальні» подав я лише за останні чотири літа, так само зроблю і з історією Літературно-наукового Товариства, з тою лише ріжницею, що згадаю кількома хочби словами також і про попередні літа.

До 20. жовтня 1890/1 р. був в семінарії «історично-літературний кружок», де читано лише праці історичні і літературні (белетристику). В р. 1891/2 мав сей кружок членів 54. Сего-ж року ухвалою членів кружка замінено назву «історично-літературний кружок», на «кружок научний». Головою его став Пиндус. На сходинах читано відчити з ріжних галузей науки. Членів числив кружок 52. Сходив було 13.

Про ествоване сего «научного кружка» в році 1893/4 нема в записках, в дневнику кружка, найменшої згадки. З року 1894/5 маємо тільки спис членів в числі 54. Ближших вістий про рух в кружку нема.

В році 1895/6 головою кружка уже не «научного», а «літературно-научного» був Королюк.

На перших сходинах сего кружка за сей рік ухвалено зіляти «чеський кружок» з «научним». Членів в сім році було 45, сходив 16.

Головою кружка в році 1896/7 став Карпівський. Членів було 43, сходив 12.

Історія «Літературно-наукового Товариства» починаєть ся що-йно з роком 1897/8. Перші загальні збори єще «літ.-научного кружка» відбулись 25. жовтня 1897. р. Отворив їх бувший писар Мартинович. На сих зборах поставив В. Ванчицкий внесене, аби цілий кружок поділити на поодинокі секції і уложити для кружка статут. Кожда секція мала би займатися відрубною областію науки та скликувати свої сходини. Ванчицкий радив поділити кружок на секції: богословську, економічно-суспільну і научну. Внесене Ванчицкого поверли також иньші члени. Ухвалено вибрати комітет, що мав би зайнятися виготовленем статута, взагалі реорганізацією літ.-научного кружка. До тимчасового виділу вибрано Мартиновича (головою), Єрмого, Мохнацкого і Яр. Левицкого.

Комітет, до якого входили: А. Куніцкий, Мохнацкий, Уліцкий, Чужак, Ванчицкий, Єрми, Жук, Степаняк, Мартинович, Маркевич, Левицкий Яр., Чубатий і Понятишин — радив і укладав статут цілий місяць.

Тимчасом відбувались сходини «літ.-науч-

ного кружка». Дня 7. і 14. падолиста читав Ванчицкий свою довшу працю під заг. «Економічне положенє Русинів». На двох слідуючих сходинах читав Гірняк про «Соціалізм а Церкву».

На сходинах дня 28. падолиста відчитано новий статут. Від тепер «літ.-научний кружок» називає ся вже «Літературно-наукове товариство». Товариство се, хоч від Читальні незалежне, але йде руку в руку з нею. Ділить ся оно на три кружки: богословський, економічно-суспільний і літературно-научний. Кождий кружок сходить ся окремо і устроє собі відчити, диспути та дискусії. Сей статут, по довшій дискусії, що тревала через чотири вечери, прийнято з малими змінами. І так на підставі нового вже статута вибрано головою товариства Карпівського, а писарями Гірняка та Я. Левицкого. Голови поодиноких кружків вибирають собі самі кружки і сі голови входять до виділу. Головою богословского кружка, до котрого вписало ся членів 32, вибрано Мартиновича; головою кружка літ.-научного (членів 13) Ю. Кміта, а провідником суспільно-економічного кружка К. Єрмого (членів 25). Ціле товариство мало членів 76. Від тепер отже кождий кружок сходить ся окремо і уряджує відчити. Від часу до часу лише (після статута) відбувались початково так зв. пленарні сходини, де мали обовязок являть ся веі члени

З державної ради.

На початку засідання пос. Мандичевський, який перший раз явився в палаті, зложив посольське приречення. Між відчитаними внесеннями, та інтерпеляціями, було внесене пос. Пігуляка, щоби утворити 2-мільоновий фонд для запобіження еміграції з Буковини. Пос. Василь Яворський вніс інтерпеляцію в справі обходження ся з урядниками-Русинами в краєвій дирекції скаргу у Львові.

В дальшій дискусії над бюджетовою провізориєю промовляв перший пос. Чайковський і жадає іменем польського Коло, щоби сойми скликавано щорічно, правильно і сесий не замикано, а лише відрокувано. Сторонництво бесідника очікує скорого полагодження бюджету, бо інакше ухвали сойму не можуть виконувати ся. Що до політичної ситуації завважав пос. Чайковський, що хотів Австрія виходить з пересилена, то на разі се є лише непевне завішення оружжя. Штурм до президиальної трибуни уважають ще завсідди великим парламентарним здобутком і доказом парламентарної свободи; але на ділі такий штурм веде до упадку парламентаризму. Посольська нетикальність є односторонна так супроти властей, як і в самій палаті. Один посол може другому безкарно нанести смертельну обиду. Належало би видати окремий закон для особливої охорони послів, не виключаючи навіть посла, делегованого на президиальну трибуну (с. є. президента палати). — Сьміх і оплески. — На сю зміну регуляміну не можна ждати аж до вирівняння ріжниць межі Німцями а Чехами. Коли не може прийти між ними до добровільної угоди, то є на се роз'ємний суд. Але треба уникати сего, щоби такий національний спір перевів ся і до других країв, бо коли се лише уданий нахил до згоди, то розчароване правительства буде страшне.

Відтак бесідник сходить на галицькі відносини і називає простим гумбугом тверджене про якусь шляхоцьке правління в Галичині. Коло польське не є кастовою репрезентацією, але в ній працюють побіч себе всі верстви суспільности. Бесідник відтирає закид, немов би Поляки утискали Русинів, вказує на галицький бюджет, на галицьке шкільництво і виказує бажане, щоби Полякам в Познаньщині так само поводило ся як Русинам в Галичині. Пригадує повстання тернопільської гімназії, яку сойм ухвалив помимо опинії повітової ради в Тернополі. Вкінці полемізує з др. Косом і складає заяву, що Коло польське, як парламентарне сторонництво, протинне правліню § 14. і льольське не «на виповіджене», але з переконання, що в Австрії лежить заворука розвою і справедливости для всіх народів — буде голосувати за бюджетовою провізориєю.

З черги промовив пос. Романчук. Призвас

товариства. Однак звичай сей потім залишено, яко непрактичний. Про се так читаємо в книзі засідань виділу з дня 8. цвітня 1898. р.: Виділ постановив завісити пленарні сходи і оголосити се членам. Причиною сеї ухвали (з ініціативи самих членів) було те, що на пленарні сходи приходили ті самі члени, що й на сходи поодиноких кружків, так що пленарні сходи оказались зовсім зайвими.

На засіданню виділу з 5. січня прийнято до відомости, що кружок богословський виповнює сталими дописями рубрику «Огляд суспільний» в «Душпастири». Виділ клопотав ся також кілька разів справою, де відбувати часом сходи поодиноких кружків, бо сая рекреаційна дуже часто занята хором. Просьби звернені до дірегента і куратора Читальні о заряджене проб в иньшій часі або місци не помогли нічого.

Виділ устроїв в червні концерт в честь Котляревського та 100-літнього ювілея відродження українсько-руського письменства.

Пригляньмо ся тепер роботі поодиноких кружків. Кождий сходить ся правильно раз в тиждень, в означенім раз на все дни по вечері. Сходи сї відбувають ся через цілий рік з вимкою: найменше місяця перед іспитами першого курсу, в часі великого посту, маєвих богослужень, та місяця перед іспитами другого курсу, коли то нема абсолютно часу на жадні сходи. Вчисливши в те ще місяць жовтень,

пожиточність законів, які до тепер палата ухвалила, — але — каже — найліпші закони не мають вартости без доброї політики. Найважніших квестій до тепер не доторкано зовсім, а іменно національної справи і квестії виборчої ординації. Ще до тепер існують монструальні виборчі привілеї більшої посілости, а так само не дадуть ся усправедливити привілеї торговельних палат. Бесідник домагає ся знесення курій і заведення загального права голосованя. Завданем австрійської держави не може бути утворенє другої німецької держави побіч Прус, а так само не може бути єї завданем утворенє великої славянської держави побіч Росії. Справедлива автономія народностей подасть Австрії найпевнішу підставу існуваня і розвою. Дотеперішня автономія країв в Галичині заповнила сему краєви відрубне становиско. Бесідник обговорює селянські відносини в Галичині і справу еміграції і жалувє ся, що нічо не роблять для піднесеня хлоского стану. Вкінці висказує бажанє, щоби правительство дійсно переняло ся духом вчерашних виводів президента міністрів та не рядило против жадної народности, а поки-що Русини не можуть мати до него довіря і будуть голосувати против бюджетової провізорії.

Пос. Бомба зачинає бесіду по польськи, а кінчить по німецьки заявою, що польські селяне не можуть мати довіря до правительства, бо они не дізнають тих прав, які їм гварантують основні закони. В Галичині панує правліне сатрапів а правительственні органи доускають ся самоволі і надужитя своєї власти.

Після замкненя дискусії промовляв генеральний бесідник др. Офнер, а відтак для фактичного спростованя заняв голос пос. Міхейда і обговорював національні відносини на Шлеску.

Відтак ухвалено бюджетову провізорию в другім і третім читаню.

З черги пос. Давид Абрагамович реферує горівчаній закон, якого прийнято в другім і третім читаню так, як єї справлено в палаті панів.

Опісля палата приступила до дискусії над зміною §§. 59 і 60 промислового закона. По промові референта пос. Вайєкірхнера перервано на раду о год. 4. і назначено вечірне засіданє на год. 8. вечером.

На вечірнім засіданю, в дискусії над зміною §§. 59 і 60 промислової ординації промовляли соціаліст Ганіх (contra), антисеміт Акман (pro), а відтак міністер торговлі Каль, і вказав на шкідливу конкуренцію, яку агенти великих підприємств в промислових та торговельних центрах роблять купцям та ремісникам по менших містах.

По промовах пос. Еленбогена (contra) і Гібера (pro) замкнено загальну дискусію, а генеральні бесідники Врабец (contra) і Бегайм (pro)

лишуть ся отже на сяке-таке житє в кружках часу найбільше чотири місяці.

Богословський кружок (голова Мартинович) відбув за рік 1897/8 сходи 7, на яких читали: Мартинович: «История целібату»; Марман: «Образ віровань релігійних у Китайців»; Ерми: «Вірованя релігійні в етиці минувшости, а етика будучности». Перший і третій відчит були старанно оброблені і відчитувани в протягу кількох сходи. Крім роботи в кружку займались єго члени (як вже сказано) також роботою при «Душпастири». Яко причину малого познаку в сім кружку подає єго писар, Мохнацкий, в дневнику поміж иньшим також відпустки, уділювані питомцям, що тревали через цілий май та першу половину червня.

Кружок сусп.-економічний — голова Ерми — розвивав ся під умілим і енергічним проводом найкрасше. Сходи відбув 15. Відчити були такі: Карпевич читав про «Очерк економії політичної»; Ерми про «Чинности людскі зі згяду на мету житя, т. є. осягненє найвисшого щастя»; Пачовский про «Продукцію» (через чотири сходи); Лукашевич про «Виміну» (три сходи); Яр. Левицкий про «Працю і єї організацію»; Патрило про «Поділ богацтв».

(Дальше буде).

обговорювали зміну ординації відповідно до своїх становиск.

По кількох фактичних спростованях ухвалено приступити до подрібної дискусії. На тім перервано засіданє о год. 1/2 2. по півночі. Слідуюче в суботу о год. 10. раню.

З політичного поля.

Віденські дневники, які обговорюють онодішню бесіду д-ра Кербера в палаті послів, підносять однодушво, що се була бесіда великого політичного значіння вказуючи на клич справедливости супротив всіх народів в Австрії і заяву президента міністрів, що не хоче рядити против Німців, аві против жадної иньшої народности. Також становиско президента міністрів супроти руху Los von Rom найшло признанє в прасі.

Кретийский парламент, в суботу зібрав ся перший раз сего року. Начального комісаря князя Юрія привитано окликом: Нехай живе унія! Князь відкрив парламент короткою промовою, в котрій заявив, що в часі своєї послідної подорожи по Европі повідомив держави о бажанях краю. Посол міста Кандії, Міхлідакіс предложив підписанє всіми християнськими послами внесене, в котрім висказано горячу подяку державам за визволенє Крети з під турецького ярма і зажадано прилученя Крети до Греції. Музулманські послы запротестували против того і викликали таку бучу, що президент палати мусів закрити засіданє. Однак в понеділок, як доносить нинішня телеграма з Каней, палата послів ухвалила предложити державам резолюцію з бажанєм прилученя Крети до Греції та вибраня комісії, яка контролювала би адміністрацію острова.

В Македонії, як доносять сербські дневники, положенє став чим раз тяжше для тамошних Сербів. Арнавти зорганізували банди в горах і нападають не лише сербські села, рабують добро мешканців, але пускають свої залози аж до міст. В містах Печі, Приривню, Сениці мають Арнавни своїх гарамбашів, які розвідують ся про маєткові відносини Сербів, насилають ватаги в гір, рабують Сербів; потім ділять ся добичєю з турецькою поліцією. — Справу митрополита з Превци полагоджено за інтервенцією російської амбасади корисно. Іменно турецькі власти усунули митрополита за те, що в день імянин грецького цїсаря зарядив молитви на єго інтенцію. Отже за російською інтервенцією Порта згодила ся, щоби митрополит повернув до Превези і наново обняв урядованє.

З Трансвалю надходять некорисні для Англичан вісти. Бруксельський Petit Bleu оголошує донесенє, одержанє від трансвальського посольства, що недалеко від Преторії збула ся велика битва, в якій Англичани понесли погром. 600 Англичан дістало ся до неволі, а богато лягло на побоевищи. Бури забрали 6 гармат. З Лондону надійшла ось-яка телеграма Кітшенера з Преторії: Полковник Діксон доносить, що в битві коло Вльокфонтен брало участь 1450 Англичан з 7 гарматами. Віско як-раз вернуло було до табора, коли неприятель повитав єго сильною пальбою. Бурам удало ся забрати на якийсь час англійські гармати, але коли прибуло більше Англичан, они відбили гармати і відперли неприятеля. По англійській стороні впало 6 офіцерів і 51 вояків, 60 офіцерів і 115 вояків одержало рани, а 1 офіцер і 7 вояків загинули. Бури упало 41. Кітшенер додає, що сейчас вислав підмогу до Вльокфонтен.

НОВИНИ.

— Календар. В четвер: гр.-кат. Симеона, Мелетія; рим.-кат. Норберта. — В п'ятницю: гр.-кат. Йоана обрїт. голови; рим.-кат. Роберта.

— Тарасові обходи. Заходом і силами учениць рускої школи виділової ім. Шевченка у Львові відбудуть ся в п'ятницю дня 7. с. м. вечерниці в салі «Рускої Бесіди». Програма: 1. Вступне слово. 2. Лисє яко-Кониський: «Молитва», хор. 3. Шевченко: «Перебендя», деклямація. 4. A. Du-rand: «Chaconne», фортеп'ян-сольо. 5. «До весни», хор. 6. Київль: «Potpourri», цитра сольо. 7. Шевченко: «Хустина», деклямація. 8. Ф. Гер-

